

DVĚ POZNÁMKY K ČINNOSTI JANA BLAŽEJE SANTINIHO- AICHELA V RAJHRADĚ

PAVEL ZAHRADNÍK

Santiniho činnosti pro rajhradský klášter se zabývalo již mnoho badatelů, vycházejících přitom jak ze samotné stavby, tak i z písemných pramenů, uchovaných v archivu rajhradského kláštera. Pokud jde o nové archivní nálezy, nejnověji publikoval svoji závažnou studii, obsahující i edici vzájemné korespondence Santiniho a rajhradského probošta Pirma, Jiří Kroupa.¹⁾ V tomto článku chceme upozornit pouze na dva momenty týkající se Santiniho činnosti v Rajhradě; opíráme se přitom o nově nalezené archiválie jednak z rajhradského, jednak z břevnovského klášterního archivu.

SÝPKA V RAJHRADICÍCH A POČÁTEK SANTINIHO ČINNOSTI PRO RAJHRADSKÝ KLÁŠTER

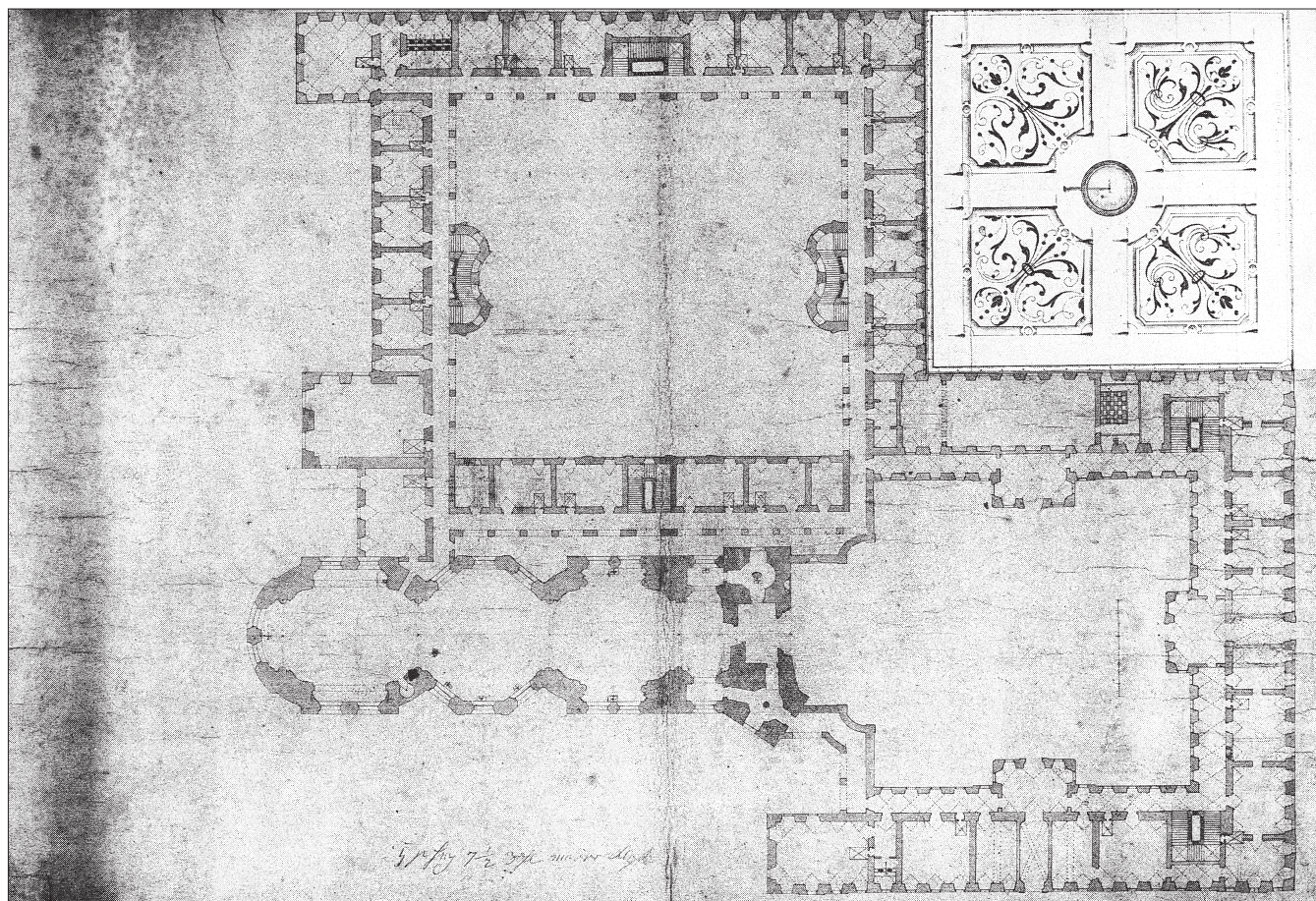
Je známo, že Santiniho činnost pro Rajhrad je spojena s osobou probošta Antonína Pirma, jenž byl zvolen pro-

boštem 30. prosince 1709 a ve svém úřadě byl stvrzen císařem Josefem I. dne 5. ledna 1710.²⁾ Přímou se jménem Santiniho se pak v rajhradských písemnostech poprvé setkáváme v souvislosti se stavbou sýpky v Rajhradicích na klášterním panství. Rajhradské anály (psané proboštem Otmarem Conradem až roku 1770, ale vycházející nepochybně ze starších záznamů) totiž uvádějí v zápise k roku 1717:

„Když dne 5. června 1674 za velkého požáru v městečku Rajhradě vyhořela sýpka, nutnost vyžadovala, aby panské zrnno bylo prozatímně ukládáno tam, kde se tak následovně mohlo snáze dít. Tak bylo ukládáno pod střechou kláštera. Jelikož však celé horní podlaží bylo bez klenby a cely a pokoje kryly (způsobem oněch starých dob) pouze trámy a prkna, bylo to jak v prelatuře, tak v konventu velice nepohodlné, protože postupné přinášení a odnášení obilí působilo velký hluk a rušilo bratry a řeholní mlčení; kromě toho mnohý hmyz obtěžoval obyvatele cel a pokojů.

Bylo hledáno místo pro stavbu sýpky a ne dříve než v této době bylo nalezeno na vyvýšeném a suchém místě za Rajhradice. Plán k ní zhotovil pan architekt Santini a tato stavba měla být v souladu s hlavní budovou kláštera, jež měla být v budoucnu vybudována.³⁾ Pročez byly na témže místě, na němž stojí nyní, položeny základy k nové a (jak se tehdy zdálo) dosti prostorné sýpce, která byla příštího roku, totiž roku 1718, úplně dokončena.

To bylo první stavitelské dílo nejdůstojnějšího pana Antonína, rajhradského probošta, který jím počínaje začal stavět a pak nepřestal, dokud mu Bůh popřával života,

Obr. 1: Jan Blažej Santini-Aichel, návrh novostavby rajhradského kláštera, dřívější verze projektu, půdorys přízemí celého kláštera, před 1721 (Staatsbibliothek Bamberg, Bestandsgruppe Msc. Add., sign. Msc. Add 38).

neboť vše v Rajhradě a na horním panství bylo třeba nově postavit a jen málo bylo toho, co bylo možno opravit. Tak v následujících letech byla zbudována rezidence v Ostrovačicích. Item tamtéž byl obnoven a uvnitř vymalován kostel, item hospoda a stodola. V Domašově dvůr a v Příbyslavicích také dvůr a hospoda, dvůr však nebyl úplně dokončen stejně jako v Domašově.⁴⁾

Podle zprávy pozdějších análů tedy měla být rajhradská sýpka vystavěna v letech 1717–1718, a to jednoznačně na základě Santiniho projektu, přičemž architekt měl údajně na mysli již i budoucí stavební práce v klášteře.⁵⁾ Z dochovaných soudobých důchodních účtů se však dovídáme, že se stavbou rajhradické sýpky se ve skutečnosti začalo již roku 1715. Od počátku května do počátku listopadu toho roku pracovali totiž „na nově stavěné sýpce,“ jejíž lokalizace tu ještě není uvedena, čtyři zedníci (Matěj Slovák, Ondřej Grug, František Müller a Matěj Mentzel), kteří za tuto práci obdrželi celkem 242 zl. 36 kr. 4 pen.⁶⁾ V následujícím roce 1716 jsou za práci „na nové sýpce u Rajhradic“ placeni nejen zedníci, vedení zednickým polírem Matějem Slovákem (totožným s výše zmíněným Matějem Slovákem), ale i tesaři v čele s Václavem Montagem a kameník z Hrubšic Jan Mayer. Roku 1717 pracovali na sýpce nadále zedníci pod Matějem Slovákem, jenž je nyní uveden jako zednický mistr ze Židlochovic,⁷⁾ a zjevně se v pracích na sýpce pokračovalo i v roce 1718. Dokončena byla stavba sýpky až v roce 1719, kdy se ještě platilo popovickému zedníkovi Jiřímu Baborovi za její vydláždění a nejmenovanému pokrývači za její pokrytí.⁸⁾ Peněžní částky, které byly jednotlivým řemeslníkům za stavbu sýpky placeny, bohužel neznáme, neboť tyto platby byly většinou do účtů zapisovány souhrnně za rozličné práce na různých klášterních objektech, jež nebyly nijak konkretizovány.

Přesná datace stavby rajhradické sýpky má pro nás ten význam, že je-li pravdivá informace análů, že jejím projektantem byl Santini, který při jejím navrhování již bral zřetel na budoucí stavbu kláštera, musel Santini vstoupit do kontaktu s proboštem Pirmem nejpozději roku 1715, ne-li již roku předešlého, který je ostatně rokem první Pirmovy stavební aktivity v jeho novém úřadě – 6. května 1714 totiž vyhořel klášterní dvůr v Holasicích⁹⁾ a již téhož roku zedníci v čele s Matějem Mentzelem z Louček i tesaři pod Václavem Montagem pilně pracovali na jeho opravě.¹⁰⁾

Dnešní rajhradická sýpka nemá ovšem žádné rysy charakteristické pro Santiniho tvorbu, takže byla ze soupisu Santiniho díla vyřazena.¹¹⁾ Tato skutečnost však nikterak nepopírá pravdivost údaje klášterních análů. Vysvětlení zdánlivého rozporu totiž podává další zápis v rajhradských análech, kde k roku 1794 čteme: „P. probošt Antonín vystavěl roku 1717 poblíž Rajhradic sýpku, jež pro velké stáří hrozila zřícením, ba dokonce sotva bylo možno bez nebezpečí v ní uskladňovat obilí, takže bylo nutno postavit novou. S touto novou prací započal p. probošt už na počátku jara roku 1794 a na sklonku léta téhož roku byla dovedena až na vrchol.“¹²⁾ Nynější rajhradická sýpka je tudíž až dílem sklonku 18. století.

Dnešní podoba rajhradické sýpky tedy nikterak nevyklučuje možnost, že její předchůdkyně byla dílem Jana Blažeje Santiniho, znovu je však třeba připomenout skutečnost, že zápis análů, jenž jako zatím jediný pramen nám podává zprávu o Santiniho autorství této stavby, pochází až z doby

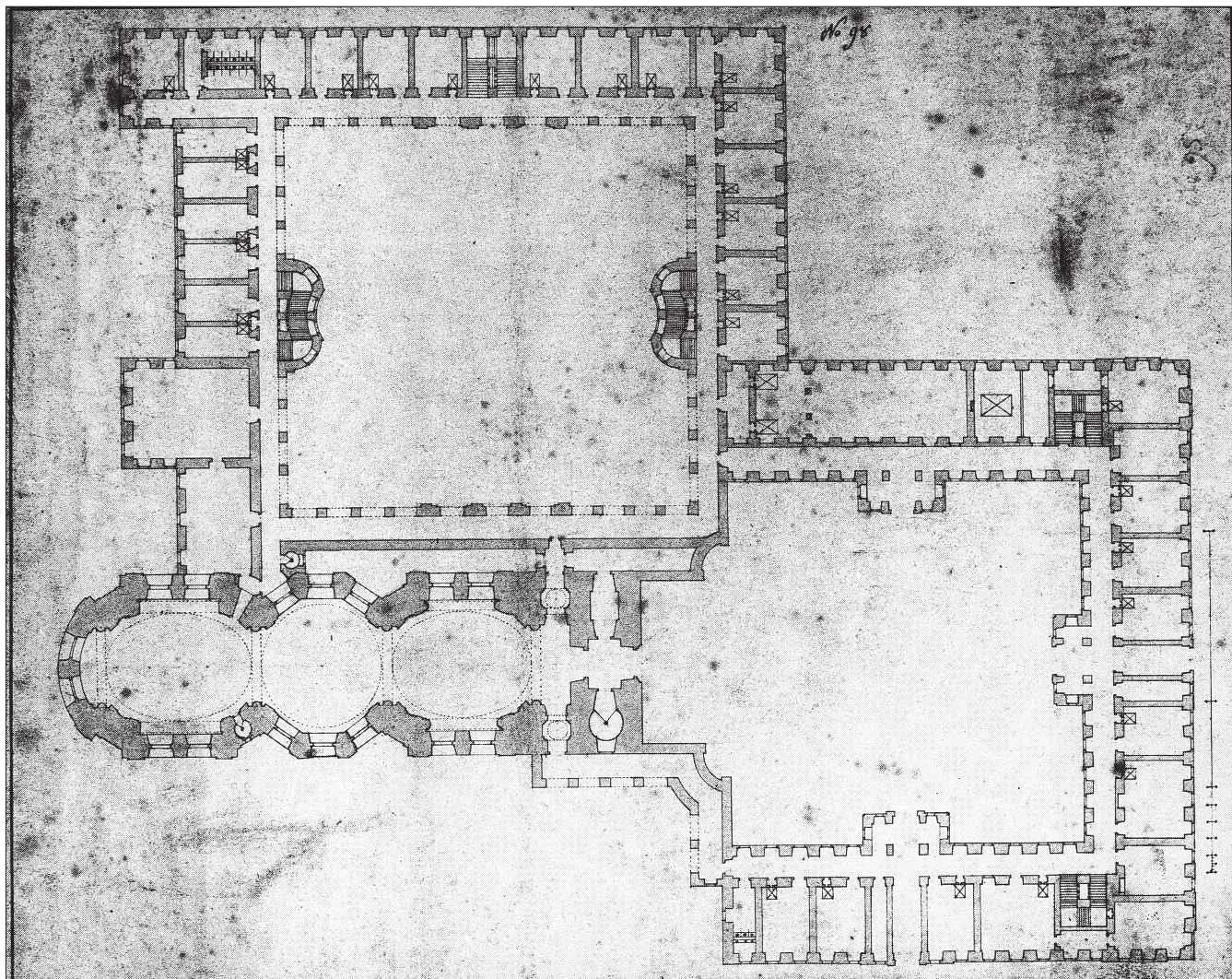
o půl století mladší; v soudobých zprávách se se Santinim v souvislosti s rajhradským klášteřem setkáváme poprvé až v červnu 1720.¹³⁾

Výše citovaný zápis v análech k roku 1717 se zmiňuje i o dalších stavebních podnicích probošta Pirma na klášterních statcích. Pozdější svazek klášterních análů, psaný Gerardem Lefebvrem až roku 1805, uvádí dokonce i přesná data, jež spadají zhruba do doby Santiniho činnosti pro Rajhrad – podle Lefebvra bylo údajně roku 1718 započato se stavbou rezidence v Ostrovačicích, jež trvala několik let, a téhož roku byl obnoven i ostrovačický kostel,¹⁴⁾ v roce 1720 byl pak vystavěn vinný sklep v městečku Rajhradě a bylo započato se stavbou dvora v Domašově.¹⁵⁾ Ve zmíněných důchodních účtech však nenacházíme z těchto let žádné zprávy, jež by tyto informace potvrzovaly; z dalších pramenů pak vyplývá, že aspoň některé z těchto prací byly ve skutečnosti provedeny později, než uváděl Lefebvre.¹⁶⁾

BŘEVNOVSKÝ OPAT OTMAR ZINCKE A STAVBY V RAJHRADĚ

Probošt Antonín Pirmus nebyl ve svém klášteře neomezeným vládcem. Podřízen byl břevnovskému opatovi Otmaru Zinckemu, jenž vykonával svůj opatský úřad v letech 1700–1738 a jenž byl zároveň vizitátorem českomoravské benediktinské provincie. Opat Zincke si tedy s představenými jednotlivých klášterů provincie korespondoval, setkával se s nimi na provinčních kapitulách a jakožto vizitátor byl také povinen kláštery vizitovat; do Rajhradu zajížděl za tímto účelem zhruba jednou za tři až pět let. O provinční kapitule, jež se konala v Břevnově ve dnech 24.–28. dubna 1721, se v literatuře o Rajhradu uvádí, že právě na ní byla „nová klášterní stavba definitivně schválena.“¹⁷⁾ V protokole z této kapituly není však o stavbě rajhradského kláštera seběmenší zmínka,¹⁸⁾ byť ovšem možnost, že se o nastávající stavbě na kapitule mluvilo, nelze vyloučit. Známe také několik listů, které probošt Pirmus Zinckemu poslal a v nichž referoval o průběhu stavebních prací v Rajhradě.¹⁹⁾ Jelikož Zincke byl mužem energickým a nadto zkušeným stavebníkem, bylo by proto možno se domnívat, že stavební činnost svého podřízeného nějakým způsobem ovlivňoval. V archivu rajhradského kláštera se ovšem nedochoval žádný doklad o tom, že by opat Zincke jakkoliv zasahoval do projektů rajhradských staveb; není tedy divu, že bylo konstatováno, že „se znovu může prokázat, že na stavební dění v Rajhradě neměl břevnovský opat žádný podíl.“²⁰⁾

O tom, že tomu tak není a že opat Zincke vskutku do projektové přípravy rajhradských staveb zasáhl, nás informuje písemný pramen z archivu břevnovského kláštera. Ve dnech 17.–21. září 1721 (tedy takřka pět měsíců po výše zmíněné kapitule a necelý měsíc po napsání prvního dopisu z dochované korespondence probošta se Santinim) totiž vykonal Zincke vizitaci v rajhradském klášteře, ze které máme k dispozici vizitační protokol, který sepsal břevnovský profes a apoštolský notář Bruno Gimsa. Protokol se zachoval ve dvou verzích – nedatovaném konceptu a čistopise, který jeho pisatel sepsal 27. září už v Broumově.²¹⁾ Obě verze se od sebe v ničem podstatném neliší, koncept je však o něco obsírnější, takže nadále budeme citovat právě tento koncept.

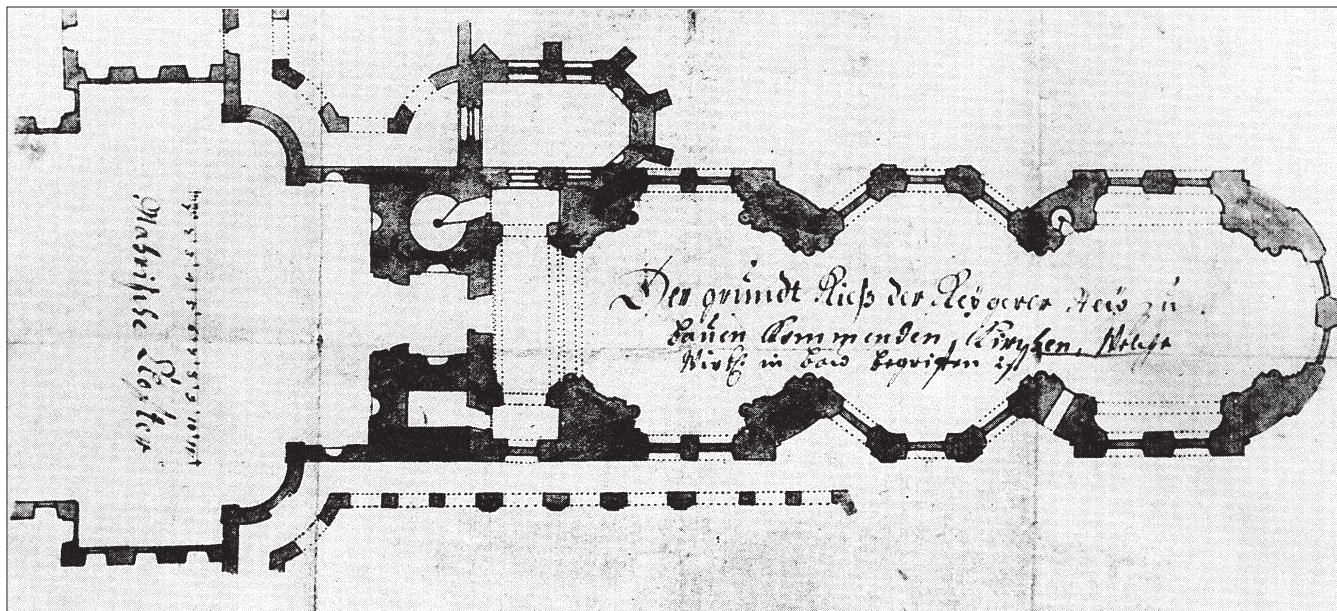
Obr. 2: Jan Blažej Santini-Aichel, návrh novostavby rajhradského kláštera, definitivní verze projektu, půdorys přzemí celého kláštera, asi 1721 (Staatsbibliothek Bamberg, Bestandsgruppe Msc. Add., sign. Msc. Add 38)

O stavbě kláštera a kostela se jednalo hned v první den vizitace, tedy 17. září. V protokolu se o tom píše: „[...] přišel nejdůstojnější pan probošt a opět přivítal nejdůstojnějšího pana vizitátora a měl s ním tajnou poradou a zároveň ukázal plán nového kláštera a kostela a ostatních staveb; vysvětlil také některé pochybnosti, co se mu nelíbí na tomto plánu, který za přítomnosti nás, účastníků vizitace, ponechal v rukou nejdůstojnějšího pana vizitátora, aby si jej ten mohl lépe rozvážit a potom schválit, a odešel.“²²⁾

Plány tedy zůstaly v rukou vizitátorových, jenž už o samotě je zřejmě podrobně zkoumal; důležitá je také zmínka o tom, že měl plány schválit (ratificare). Druhého dne, 18. září, se vizitátor odpoledne opět věnoval stavbě kostela a kláštera; protokol o tom uvádí: „Po jídle pan probošt odvedl nejdůstojnějšího otce opata na hřbitov, kde za kaplí sv. Ondřeje dal vykopat otvor, aby byly vidět základy nového kostela, zda jsou tak pevné, aby na nich mohla být postavena nějaká stavba. Neobjevilo se tam nic jiného než pouhá voda, bratr laik Günther²³⁾ vši mocí a silou několikrát vložil či vrazil dřevec přes polovinu, avšak nemohl se dostat k pevné zemi nebo základu, pan probošt zároveň vysvětlil, že zedníci referovali, že celý kostel stojí na pouhých kůlech, jež jsou všechny černé, a ukázal část trámu, kterou jeden upravil, z čehož bylo zjevné, že rajhradský kostel byl vystavěn

skoro stejným způsobem jako kdysi břevnovský, kde byly ze základů vykopány stovky a stovky kůlů. Když se odtud rozešli, nejdůstojnější a nejvznešenější pan vizitátor s panem proboštem a ostatními kněžími si prohlédl jak zbývající stavbu kostela, tak i kláštera, kde se zároveň debatovalo o tom, zda se má kaple sv. Ondřeje zachovat,²⁴⁾ anebo spolu s kostelem zbořit; někteří byli pro, jiní proti, ale podle stavitelova úsudku byla zachována. Nejdůstojnější pan vizitátor vešel do svého pokoje, kde ho krátce potom navštívil pan probošt a opět dlouze debatovali o plánu kláštera i kostela a vznášeli pochybnosti o jednom i druhém.“²⁵⁾

Podrobnější záznamy z této vizitace, jež by se týkaly konkrétně zmíněných debat opata s proboštem o projektovaných stavbách, bohužel nemáme; nevíme tedy, jaké názory při posuzování Santiniho plánů zastával břevnovský opat a jaké rajhradský probošt. Je však zřejmé, že ze strany opata Zinkeho nešlo o pouhé formální schválení předložených plánů, ale o jejich zevrubné prozkoumání a až poté následné schválení. Opat při debatě o projektu jistě vyslovil náhledy, jež se mohly v lecčems lišit od náhledů Pirmových i Santiniho; můžeme se jen dohadovat, do jaké míry se tyto opatovy názory projevíly v závěrečné podobě projektu. Skutečnost, že opat Zinke byl vskutku zevrubně seznámen se Santiniho plány Rajhradu, také vysvětluje, od-

Obr. 3: Jan Blažej Santini-Aichel, projekt klášterního kostela v Rajhradě, půdorys, před 1721 (Stift Melk).

kud pochází znalost nerealizovaných rajhradských plánů, kterou vidíme u mladého Kiliána Ignáce Dientzenhofera.²⁶⁾

Z dalších let máme od opata Zinkeho v archivu rajhradského kláštera dochovány již jen dopisy do Rajhradu, ve kterých odpovídá na zprávy tamního probošta a vesměs jen stručně vyslovuje potěšení z toho, jak rajhradské stavby postupují vpřed, přičemž na oplátku (rovněž jen stručně) referuje o postupu svých staveb, zvláště Wahlstattu.²⁷⁾ Konkrétní radu nalezneme pouze v dopise z 16. srpna 1722, v němž proboštovi píše, že on sám vždy platil své zedníky po jednotlivých dnech a nikoli „per pausch,“ a to „pro nebezpečí podvádění,“ neboť vyzkoušel, že „vůči podobným lidem nikdo nemůže být dostatečně zchytralý.“²⁸⁾

Rovněž ve vizitačních protokolech, uchovaných v břevnovském klášterním archivu, se již nesetkáváme s takto podrobným zápisem týkajícím se stavebních prací v rajhradském klášteře – v předcházejících vizitačních protokolech z května 1715 a května 1718 není o stavebních pracích žádná zmínka, v následujícím protokole z května 1726 (psal jej opět Bruno Gimsa) je pak jen stručně uvedeno, že hned v první den vizitace, 16. května, opat s proboštem shlédli „novou stavbu kostela a již již započatého (jam jam inchoatae) probošství“ a že při zpáteční cestě z Rajhradu Zinke 20. května v Ostrovačicích navštívil „kostel, nejnověji úplně vymalovaný, a rezidenci, kterou nejdůstojnější pan probošt začal stavět.“²⁹⁾ Příští vizitaci Rajhradu opat Zinke vykonal v září 1729; vizitační protokol (tentokrát jej již psal Zinckův sekretář a pozdější nástupce v opatském úřadě Bedřich Grundtmann) uvádí, že ihned po příjezdu, dne 26. září, byl opat odveden „do svého pokoje, který mu už byl určen v nové budově,“ načež si okamžitě „šel prohlédnout nový kostel, který je přímo obdivuhodně vystavěn a úžasně krásný (admirandae prorsus structurae et eximiae pulchritudinis) a je už blízce dokončen, byl s ním velmi spokojen a velice se z něj potěšil,“ poté „šel do kaple, která byla prozatímně zřízena v ambitu starého kláštera, krátce se tu pomodlil k Nejsvětější svátosti a odtud se přes starý klášter vrátil do svého pokoje.“ Poslední vizitaci v Rajhradě opat Zinke vykonal v říjnu 1734; její vizitační protokol se

nedochoval a v diariu vizitace žádné informace o postupu stavby budov rajhradského kláštera nenalézáme.³⁰⁾

POZNÁMKY

- 1) J. Kroupa, Rajhradský chrám v proboštské korespondenci 18. století, in: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity 55, řada uměnovědná (F), č. 50, 2006, s. 43–80.
- 2) Moravský zemský archiv (dále MZA), Benediktini Rajhrad (dále E 6), sign. G a 39, s. 71–73.
- 3) „Fecit pro eo delineationem Dominus Geometra Santini et debuit hoc aedificium correspondere principali aedificio Monasterii in futurum aedificando.“ Klášterní analista zde i na jiných místech užívá výrazu „geometra,“ jenž tu nepochybně znamená totéž co architekt.
- 4) MZA, E 6, sign. F b 11, s. 158–159.
- 5) Podle zmínky o tom, že sýpka „měla být v souladu s hlavní budovou kláštera,“ by se zdálo, že není pravdivým dohad, že Santini pouze „za svého pobytu v klášteře již postavenou sýpku nějak upravil a rozšířil“ (J. Kroupa, o. c. v pozn. 1, s. 48).
- 6) MZA, E 6, kart. 551.
- 7) Tamtéž, kart. 552.
- 8) Tamtéž, kart. 553.
- 9) Tamtéž, sign. G a 39, s. 78.
- 10) Tamtéž, kart. 551.
- 11) M. Horyna, Jan Blažej Santini-Aichel. Praha 1998, s. 434.
- 12) MZA, E 6, sign. G a 39, s. 271.
- 13) J. Kroupa, o. c. v pozn. 1, s. 47–48.
- 14) MZA, E 6, sign. G a 39, s. 81.
- 15) Tamtéž, sign. G a 39, s. 88.
- 16) Skutečná data ostrovačických staveb viz: A. Jirka, Christian Alexander Oedtl na Moravě. Nová připsání, Umění 32, 1984, s. 235, 239 (přestavba rezidence 1723–1724, nástavba kostelní věže 1727).
- 17) J. Šmejkalová, Klášterní chrám v Rajhradě, Umění 32, 1984, s. 395.
- 18) Národní archiv (dále NA), Řádový archiv (dále ŘA) Benediktini Břevnov, kart. 120.
- 19) Jde o zprávy z 29. května a 19. prosince 1722 a z 18. prosince 1728, jež v břevnovském klášterním archivu nalezla (a první z nich také publikovala) Milada Vilímková (M. Vilímková, Marginalia k architektonické tvorbě 18. století. Kryštof Dientzenhofer – Jan Blažej Santini – Kilián Ignác Dientzenhofer, Umění 26, 1978, s. 423).
- 20) J. Kroupa, o. c. v pozn. 1, s. 50.
- 21) NA, ŘA Benediktini Břevnov, kart. 113 A.
- 22) „[...] advenit Reverendissimus D. Praepositus et Reverendissimum DD. Visitatorem denuo beneventavit et secretum colloquium habuit ac simul delineationem pro novo Monasterio et Ecclesia ac reliqua structura exhibuit, exposuit etiam quaedam dubia, quaque sibi in hac delineatione non placerent, quam etiam nobis Visitationis Sociis pra-

esentibus ad melius considerandam et dein ratificandam in Rmi Dni Dni Visitoris reliquit manibus et recessit.“

23) Tj. bratr Günther Sperl, konvrš.

24) Čistopis vizitačního protokolu dodává, že kaple měla být zachována pro své stáří („propter vetustatem“).

25) „Finita mensa Dnus Praepositus deduxit Reverendissimum Patrem Abbatem ad Coemeterium, ubi post Sacellum S. Andreae fodi curaverat foramen ad videnda fundamenta modernae Ecclesiae, an solida adeo sint, ut desuper aliquod aedificium strui possit. Ubi nihil aliud apparebat nisi mera aqua, imposuit seu incussit F. Guntherus Laicus summa vi et potentia aliquoties veru ultra medietatem, non potuit tamen ad solidam glebam vel fundamentum pervenire, exposuit simul Dnus Praepositus, quod murarii retulerint totam quantam Ecclesiam stare super meros palos, qui toti nigri sunt, partemque tigni ab uno refectam exhibuit, ex quibus apparebat eodem fere modo aedificatam Rayhradensem Ecclesiam, quo olim Brzevnovium, ubi ex fundamentis centeni et centeni pali sunt effossi, abinde discedentes lustravit Rmus et Amplissimus DD. Visitor cum Dno Praeposito reliquisque Sacer-

dotibus tum reliquam structuram Ecclesiae, tum Monasterii, ubi simul discursus motus, num conservandum sit Sacellum S. Andreae, vel una cum Ecclesia diruendum, aliqui tenebant partem affirmativam, aliqui negativam, iudicio tandem aedilis relictum est; Rmus DD. Visitor ascendit ad suum conclave, quem paulo post invisit Dnus Praepositus et denuo de delineatione Monasterii et Ecclesiae longus discursus secutus est et dubia circa unum et alterum mota.“

26) Viz např. M. Horyna, Stavebníci a stavitelé břevnovsko-broumovského kláštera v období baroka, in: Tisíc let benediktinského kláštera v Břevnově. Praha 1993, s. 82; M. Horyna, Neznámé barokní plány rajhradského kláštera a pozdní dílo Janan Blažeje Santiniho, in: Historická architektura. Věda – výzkum – praxe. Sborník k počtě Milana Pavlika. Praha 1995, s. 23.

27) MZA, E 6, kart. 72, sign. C b 21, C b 32.

28) Tamtéž, kart. 72, sign. C b 21.

29) „[...] visitavit ibi Ecclesiam novissime per totum pictam ac Residentiam, quam Rmus Dnus Praepositus aedificare coepit.“

30) NA, o. c. v pozn. 21.

ZWEI GLOSSEN ZUR TÄTIGKEIT JOHANN BLASIUS SANTINI-AICHELS IN RAJHRAD

Der Beitrag befasst sich mit zwei Episoden aus der Geschichte des Benediktinerstifts in Rajhrad (Raigern, Bez. Brno-Land, Kr. Südmähren) in der Barockzeit, die sich zur Tätigkeit des Architekten Johann Blasius Santini-Aichel beziehen. Der Autor löst im ersten Teil das Problem des dem Stift Rajhrad gehörenden Kornspeichers in Rajhradice (auch Klein-Raigern), der an Santini zugeschrieben wird, auch wenn die heutige Gestalt des Gebäudes dem Charakter der Santinis Werke nicht entspricht. Die zeitgenössischen Archivquellen belegen die Bauzeit des Speichers 1715–1719; er hatte später aber abgerissen werden müssen, und 1794 wurde an seiner Stelle ein neues, bis heute vorhandenes Gebäude erbaut. Der erste Speicher mag wirklich Santinis Werk gewesen sein, man muss aber zufügen, dass die Eintragung in den Stifts-Annalen, die als einzige Quelle die Nachricht von der Urheberschaft von Santini angibt, erst aus der Zeit um halbes Jahrhundert später stammt; in den zeitgenössischen Berichten begegnet man dem Namen Santini erst im Juni 1720.

Der zweite Teil des Beitrags befasst sich mit dem Einfluss, den auf die Bauten in Rajhrad Othmar Zincke, Abt des Benediktinerstiftes Břevnov bei Prag (1700–1738) haben konnte, dem Rajhrad untergeordnet

war. Im Klosterarchiv in Břevnov ist ein Visitationsprotokoll erhalten, laut dem der Abt Zincke in den Tagen den 17.–21. September 1721 (also kurz vor dem Beginn des Klosterkirchenbaus in Rajhrad) im Stift Rajhrad eine Visitation erstattete, bei der er die Baupläne für das Stift gründlich studierte, und mit dem Raigerner Probst über sie disputierte. Es ist somit wahrscheinlich, dass der Abt Zincke mit seinen Anlässen in die Projektionsarbeit für die Kirche und wohl auch die weiteren Stiftsgebäude auf einige Weise eingegriffen hatte; die Kenntnis der Pläne von Santini vermittelte er wohl dann dem Architekten von Břevnov Kilian Ignaz Dientzenhofer weiter.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Johann Blasius Santini-Aichel, Entwurf für den Neubau des Stiftes Rajhrad (Raigern), frühere Version des Projekts, Grundriss vom Erdgeschoss des gesamten Stiftsbaus, vor 1721, Staatsbibliothek Bamberg, Bestandsgruppe Msc. Add., Sign. Msc. Add 38.

Abb. 2: Johann Blasius Santini-Aichel, Entwurf für den Neubau des Stiftes Rajhrad, definitive Version des Projekts, Grundriss vom Erdgeschoss des gesamten Stiftsgebäudes, wohl 1721, Staatsbibliothek Bamberg, Bestandsgruppe Msc. Add., Sign. Msc. Add 38.

Abb. 3: Johann Blasius Santini-Aichel, Projekt für die Stiftskirche in Rajhrad, Grundriss, vor 1721 (Stift Melk).

(Übersetzung J. Noll)